

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
9.5.2012
Taltionumero
1191
Diaarinumero
1735/3/11

1 (8)

Asia Vaikeavammaiselle järjestettävää kuljetuspalvelua koskeva valitus

Valittajat B ja C alaikäisen lapsensa A:n huoltajina

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 29.4.2011 nro 11/0464/6

Asian aikaisempi käsittely

B on hakenut vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua 6.7.1998 syntyneelle tyttärelleen A:lle.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston alainen viranhaltija on 30.9.2010 hylännyt hakemuksen.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on 1.12.2010 § 9 pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Jaosto on lausunut päätöksensä perusteluissa, että A:ta ei voida pitää vammaispalveluasetuksen mukaisena vaikeavammaisena liikkumisen suhteen. A pystyy käyttämään julkisia liikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia saattajan kanssa. A ei voi muutoinkaan kulkea liikenteessä ilman saattajaa. Vaikeat liikenneyhteydet tai muut ulkopuoliset syyt eivät vammaispalvelulain mukaan ole peruste myöntää kuljetuspalvelua.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Helsingin hallinto-oikeus on hylännyt B:n ja C:n valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Asiakirjoissa olevan kuljetuspalvelutarpeen arviota varten lääkärin 17.5.2010 antaman lähetteen mukaan A:lla on Downin oireyhtymä, jonka johdosta lääkäri on arvioinut, ettei A kykene käyttämään julkista joukkoliikennettä. Lähetteen mukaan A:lla on motoriikan kömpelyyttä ja hän on ryhdin painumisen takia seurannassa. Hänellä ei ole taitoja liikkua kodin ulkopuolella ilman aikuista, mutta hän on jo sen verran edistynyt, että osaisi mennä taksilla itse harrastuksiin. Lähetteen mukaan taksilla harrastuksiin kulkeminen tukisi myös A:n itsenäistymistä. Lääkäri on suositellut taksikorttia harrastus- ja virkistyskäyttöön. Terveystilasta ja toimintakyvystä kuljetustarpeen arviota varten 18.12.2010 annetun lääkärinlausunnon mukaan A tarvitsee kodin ulkopuolella liikkueensa aina aikuisen saattajan mukaan. Hän voi liikkua yhdessä saattajan kanssa yleisillä kulkuneuvoilla, mutta ei yksin. Näillä perusteilla A:ta on lääkärinlausunnossa pidetty vaikeavammaisena itsenäisen kodin ulkopuolella liikkumisen osalta.

A:lle on haettu kuljetuspalvelua matkoihin pianotunneille _____, ratsastustunneille _____ ja ystävien luona käymiseen eri puolilla _____. Hallinto-oikeus toteaa, että A:n saattaminen näillä matkoilla ei vielä aiheuta vanhemmille tavanomaisen vanhemmuuden ylittävää huolenpitoa ja valvontaa huomioon ottaen A:n iän.

Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella A:lla ei ole erityisiä vaikeuksia liikkumisessa, eivätkä liikkumisvaikeudet ole olleet perusteena lääkärin arviointiin siitä, ettei A kykene käyttämään julkista joukkoliikennettä. Hallinto-oikeus katsoo, että valituskirjelmässä kuvatut tilanteet, kuten saattajan tarve, eivät yksinään osoita, että A:ta olisi

pidettävä sellaisena vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä, joka ei voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia ja jolle kunta olisi velvollinen järjestämään kohtuulliset kuljetuspalvelut. Jaoston päätös ei ole Suomen perustuslain 6 §:stä ilmenevän yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Jaoston päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

B ja C ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja kaupunki velvoitetaan järjestämään A:lle vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu. *B ja C* ovat vaatineet toissijaisesti, että kaupunki velvoitetaan järjestämään tukihenkilö vastaamaan A:n saattajana toimimisesta silloin, kun hän kulkee harrastuksiin, ylläpitämään sosiaalisia suhteita ja vastaaviin tarkoituksiin.

B ja C ovat uudistaneet aiemmin esittämänsä sekä muun ohella lausuneet seuraavaa. A:lle on haettu kuljetuspalvelua matkoihin pianotunneille, ratsastustunneille sekä ystävien luokse vierailuihin eri puolille . A:n kuljetustarpeen perusteena on, että hän ei voi vammaisuutensa takia käyttää julkisia liikennevälineitä.

Oikeuskäytännön mukaan vaikeavammaisuus voi olla fyysisistä tai psyykkisistä syistä johtuvaa. Vain fyysiseen esteeseen perustuvan syyn hyväksyminen vaikeavammaisuuden tunnusmerkit täyttäväksi olisi tiettyä vammaisryhmää, kehitysvammaisia, syrjivä käytäntö. Pelkkä kyky käyttää julkisia liikennevälineitä saattajan kanssa ei riitä poistamaan kuljetuspalvelun välttämättömyyttä tai sitä, että liikkuminen julkisella liikennevälineellä aiheuttaa A:lle kohtuuttomia vaikeuksia.

Hallinto-oikeuden näkemys siitä, ettei A:n ikäisen nuoren kohdalla vanhempien velvollisuus saattaa lastaan harrastuksiin tai kavereiden luokse edellyttäisi tavanomaisen vanhemmuuden ylittävää huolenpitoa ja valvontaa, on yksinkertaisesti väärä. Jo 7–8-vuotiaat koululaiset liikkuvat itsenäisesti kavereille ja harrastamaan ja viimeistään 10-vuotiaat osaavat kulkea bussilla. A:n tapauksessa kulkemisen tarve on nimenomaan hänen vammansa takia vammattoman ikätoverin tarvetta suurempi. Kun vammattomat ikätoverit käyvät tyypillisesti lähikoulua, jolloin kaverit löytyvät omasta tai viereisestä kaupunginosasta, A:lle on osoitettu koulupaikka kaukaa kotoa. A:n parhaat ystävät löytyvät vertaisryhmästä, eli ovat muita kehitysvammaisia nuoria.

Vamman takia monet A:n harrastuksistaan eivät löydy oman kaupungin tarjoamista mahdollisuuksista. Vammattoman lapsen huoltajilla on mahdollisuus valita, ohjataanko lapsi vanhempien kuljetusta vaativiin harrastuksiin vaiko itsenäisesti kuljettaviin lähiharrastuksiin. Harrastusmahdollisuuksien kirjo on suppeampi vammaisten lasten kohdalla ja harrastuksia joudutaan etsimään sieltä, mistä löytyy osaavaa ohjausta ja sopivat tilat.

A:n kohdalla erot vammattoman samanikäisen nuoren liikkumisen ja kulkemisen taitoihin ovat erityisen kouriintuntuvat sen vertailukohtana takia, jonka antaa vammaton kaksoissisko. Vammaisen lapsen huoltajilla ei ole sellaista erityistä, tavanomaista huolenpitovelvollisuuden ylittävää velvollisuutta toimia lapsensa saattajana, mitä hallinto-oikeus A:n kohdalla edellyttää. A:lla on tarve ja halu liikkua kavereille ja harrastuksiin koulupäivän päätteeksi jo ennen ansiotyössä olevien vanhempien kotiintuloa. Saattajapalvelun järjestäminen edellyttäisi toisen vanhemman jäämistä pois ansiotyöstä tai poikkeuksellisia työajan joustoja. Toinen mahdollisuus olisi ulkopuolisen avun palkkaaminen saattajapalveluun.

Vammaispalvelujen tarkoituksena on nimenomaan vähentää vammasta aiheutuvaa haittaa ja räsitusta ja mahdollistaa vammaiselle henkilölle ja hänen perheelleen mahdollisuus niin normaaliin elämään kuin mahdollista. Kuljetuspalvelun järjestäminen toimisi A:n kohdalla juuri näin mahdollistaen normaalin, ikätasaisen liikkumisen ja vähentäen vammaisuudesta nuorelle itselleen sekä perheelle kokonaisuudessaan aiheutuvaa räsitusta.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on valituksen johdosta antamassaan selityksessä lausunut, että kuljetuspalvelupäätöstä tehtäessä on toimittu vammaispalvelulain ja -asetuksen sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan kyseistä palvelumuotoa koskevien linjausten mukaisesti.

B ja C eivät ole antaneet vastaselitystä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston päätökset ja palauttaa asian jaostolle kuljetuspalvelujen myöntämistä varten uudelleen käsiteltäväksi.

*Perustelut**Sovellettavat säännökset*

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia esteitä ja haittoja.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 10 §:n mukaan tarkemmat perusteet palvelujen ja tukitoimien saamiselle säädetään asetuksella.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 4 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Hallituksen esityksessä laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta (HE 219/1986 vp) lausutaan, että vaikeavammaisten tasa-arvon kannalta on tärkeää, että heidän mahdollisuutensa saada kohtuullinen määrä heidän omatoimisen suoriutumisen vuoksi välttämättömiä

erityispalveluja ja tukitoimia tulisi valtakunnallisesti yhdenmukaisesti turvatuksi. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan kunnille säädettäväksi erityinen järjestämisvelvollisuus sellaisten palvelujen ja tukitoimien osalta, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä. Tällaisiksi on katsottu muun muassa kuljetuspalvelut.

Hallituksen esityksessä lausutaan edelleen, että liikkuminen on eräs olennaisimpia osallistumisen edellytyksiä. Koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät mahdollisuutta liikkua. Lakiehdotuksen mukaisilla kuljetuspalveluilla turvattaisiin myös vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muillekin kansalaisille.

Hallituksen esityksen lain 8 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan kuljetuspalveluja järjestettäisiin asetuksella tarkemmin säädettävin perustein sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka ei vammansa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Tällaisia ovat muun muassa vaikeasti liikuntavammaiset, kuurosokeat sekä sokeat henkilöt.

Asiassa saatu selvitys

Asiakirjoihin liitetyn 18.12.2010 päivätyn lastenneurologian erikoislääkärin lääkärinlausunnon mukaan A:lla on Downin oireyhtymään liittyen kokonaiskehitys ikään nähden selkeästi viiveistä vastaten kehitysvammaisen lapsen tasoa (nk. erittäin heikko taso). Hänen kehitystasonsa vastaa todennäköisimmin keskivaikeaa kehitysvammaisuutta. A:lla on Downin oireyhtymään liittyen motoriikan kömpelyyttä ja hänen lihasjänte-vyytensä on matala. Hänellä on kireyksiä lihaksissa ja hänen ryhtinsä painuu helposti. Liikuntaharrastukset vapaa-ajalla ovat tärkeitä myös kuntoutuksellisesti ylläpitämään fyysistä kuntoa ja edistämään motoriikkaa sekä sosiaalisia taitoja. A ei tunne vielä kelloa eikä osaa käyttää rahaa. A on sosiaalinen, mutta kehityksen ongelmiin liittyen myös ikäistään lapsenomaisempi ja herkästi omaehtoinen. Etenkin siirtymiset paikasta toiseen tuovat haasteita ja välillä turhautumista. Lausunnon mukaan A:n kokonaistilanne huomioiden hänen kykynsä liikkua itsenäisesti kodin ulkopuolella ja muodostaa ystävyysuhteita tai osallistua harrastustoimintaan on merkittävästi heikompi kuin samanikäisen terveen lapsen. A ei osaa hahmottaa liikennettä ikätasonsa mukaan. Lausunnossa A:n katsotaan olevan vaikeavammaisen itsenäisen, kodin ulkopuolella tapahtuvan liikkumisen osalta.

Lääkäri on 17.5.2010 antanut arvion A:n vamman vaikutuksesta kuljetuspalvelujen tarpeeseen. Lausunnon mukaan A:lla ei ole vielä taitoja liikkua kodin ulkopuolella ilman aikuista. A osaisi kuitenkin jo mennä itse taksilla harrastuksiin. Taksilla harrastuksiin kulkeminen tukisi myös A:n itsenäistymistä. Lausunnossa suositellaan taksikorttia harrastus- ja virkistyskäyttöön.

A on 13-vuotias. Arvioitaessa sitä, tarvitseeko hän välttämättä haettuja kuljetuspalveluja suoriutuakseen muihin samanikäisiin lapsiin verrattavalla tavalla tavanomaisen elämän toiminnoista, on edellä mainitun lääketieteellisen selvityksen lisäksi otettava huomioon myös muut olosuhteet, kuten A:n ikään liittyvä tarve itsenäistymiseen ja itsenäiseen liikkumiseen ilman vanhempia. Asiakirjoista ilmenee, että harrastukset ja kaverisuhteet ovat A:lle tärkeitä. Hän harrastaa ratsastusta ja pianonsoittoa musiikkiterapeutin luona . Lauan-
 taisin A:lla on erityislasten liikuntaryhmä . Muun muassa näihin koulupäivien jälkeen alkaviin harrastuksiin osallistuminen sekä A:n ikäisen lapsen tavanomaisten kaverivierailujen toteutuminen edellyttää vammaispalvelulaissa tarkoitettujen kuljetuspalvelujen järjestämistä.

A:lla on edellä mainitut seikat huomioon ottaen erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän vammansa ja sairautensa johdosta voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. A:ta on pidettävä kuljetuspalveluja järjestettäessä vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Tämän vuoksi Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston päätökset on kumottava ja asia palautettava yksilöasioiden jaostolle lakisääteisten kuljetuspalvelujen myöntämistä varten.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pirkko Ignatius

Matti Halén

Sakari Vanhala

Tuomas Lehtonen (t)

Kristina Björkvall

Asian esittelijä,
 oikeussihteeri Henna Rintala

Jakelu

Päätös

Jäljennös

B ja C, maksutta

Helsingin hallinto-oikeus

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto